

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 19 september 2014 inzake Ministerieel Plan Bloedvoorziening 2015–2017 (Kamerstuk 29 447, nr. 28).

De voorzitter van de commissie,
Lodders

Adjunct-griffier van de commissie,
Sjerp

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II. Reactie van de Minister	7

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Ministerieel Plan Bloedvoorziening 2015–2017. Zij hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

Naar aanleiding van het onderdeel donor. Er is, zo schrijft de Minister, niet veel bekend over de compliance van mannen die seks hebben met andere mannen (hierna MSM), oftewel de mate waarin de beantwoording van de donorvragenlijst ook de werkelijke situatie weergeeft. Hoe zit dit met de compliance van niet-MSM donoren?

Wanneer verwacht de Minister dat het onderzoek van Sanquin, in samenwerking met de Hemochromatose Vereniging Nederland, naar de motieven van en risicoperceptie bij personen met erfelijke hemochromatose omtrent bloeddonatie is afgerond? In een brief d.d. 26 september 2014 aan de vaste Kamercommissie VWS doet de voorzitter van het bestuur van de Donorvereniging Nederland, namens de vereniging, zijn beklag dat in de te vormen Donorraad de Donorvereniging Nederland niet afdoende vertegenwoordigd is en dat daardoor geen juiste behartiging van de belangen van donors mogelijk is. Hoe beoordeelt de Minister deze klacht?

Naar aanleiding van het onderdeel vermogensscheiding. De gesprekken met Sanquin over de vermogensscheiding vorderen gestaag. Kan de Minister nader toelichten welke oorzaak hieraan ten grondslag ligt? Wordt er voldoende meegewerkt door de betrokkenen om die scheiding te bewerkstelligen?

Naar aanleiding van het onderdeel taakstelling en veiligheidstesten. Heeft de Minister er zicht op hoe de implementatie van de diverse taakstellingen neerslaat in de organisatie? Hoe reageren medewerkers en donoren?

Wanneer wordt het volgende donortevredenheidsonderzoek uitgevoerd? Wat is de oorzaak dat de afzet van kort houdbare bloedproducten nog steeds terugloopt? Hoe worden de taakstellingen, die Sanquin als gevolg van die terugloop heeft ingesteld, ingevuld? De uitgaven aan communicatie en publiciteit zijn in de afgelopen jaren flink teruggebracht. Heeft dit gevolgen voor het behoud en de aanwas van donoren? Als dit negatieve gevolgen heeft, is dit dan problematisch gezien de daling in de afzet van bloedproducten?

Naar aanleiding van het onderdeel prijsontwikkeling van bloedproducten. Om de dalende afzet van bloedproducten financieel op te vangen, moeten de prijzen van deze producten dalen. Als de prijzen de komende jaren onvoldoende dalen, gaat de Minister zich beraden op aanvullende maatregelen. Wat is in de ogen van de Minister «onvoldoende» in dit kader? Wordt hierbij ook gekeken naar de prijzen van vergelijkbare producten in het buitenland? Waar denkt de Minister aan in termen van aanvullende maatregelen? Zou het toelaten van meer concurrentie een oplossing kunnen zijn?

Naar aanleiding van het onderdeel navelstrengbloedbank. De benodigde investeringen in de navelstrengbloedbank worden gefinancierd door de Stichting Eurocord en uit het eigen vermogen van het deel van Sanquin dat de publieke taken uitvoert. Hoeveel eigen vermogen heeft Sanquin en hoeveel wordt daarvan ingezet ten behoeve van de navelstrengbloedbank? Hoe wordt ervoor gezorgd dat er voldoende eigen vermogen beschikbaar blijft om een eventuele verdere terugloop in de afzet van bloedproducten op te vangen? De Minister ziet er op toe dat er uiterlijk

2018 een kostdekkende exploitatie van de navelstrengbloedbank is bereikt. Was gebeurt er als dit niet wordt bereikt? Welke verantwoordelijkheden heeft het Ministerie van VWS precies t.a.v. de navelstrengbloedbank?

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ministerieel plan bloedvoorziening 2015–2017. Zij zijn trots op de vele Nederlandse donoren die vrijwillig bloed doneren voor zorg aan patiënten en voor de ontwikkeling van bloedproducten en geneesmiddelen. De Nederlandse bloedvoorziening is zelfvoorzienend en voldoet aan hoge eisen van veiligheid, doelmatigheid en kwaliteit. Het lukt Nederland om een hoge standaard bloedvoorziening te hanteren zonder winstoogmerk. Ook hier zijn genoemde leden trots op.

Er staat de komende jaren veel te gebeuren in de Nederlandse bloedvoorziening. Het selectiebeleid van bloeddonoren wordt onder de loep genomen, er wordt gekeken naar de vermogensscheiding van het publieke en private deel van Sanquin. Voorts moet Sanquin haar processen doelmatiger in gaan richten om te kunnen voldoen aan de opgelegde taakstelling, er worden activiteiten ondernomen om de prijzen voor bloedproducten te drukken en de navelstrengbloedbank zal uiterlijk in 2018 kostendekkend moeten zijn. Genoemde leden volgen deze ontwikkelingen op de voet. Zij kunnen zich vinden in de ongewijzigde hoofdlijnen van het beleid voor de bloedvoorziening. Vrijwilligheid, transparantie, veiligheid en doelmatigheid hebben zij immers zeer hoog in het vaandel staan. Zij vinden het daarom prettig dat nieuwe ontwikkelingen en initiatieven altijd getoetst zullen worden aan deze maatstaven. Over bovenstaande ontwikkelingen hebben zij echter nog wel enkele vragen.

Naar aanleiding van het onderdeel selectiebeleid. De leden van de PvdA-fractie zijn blij dat de Minister emancipatie en gelijke behandeling hoog in het vaandel heeft staan, ook bij de inrichting van de bloedvoorziening. Zij maken zich er al tijden hard voor dat groepen niet onnodig worden uitgesloten voor bloeddonatie en niet onnodig emotionele gevoelens worden opgeroepen. Daarbij steunen zij het standpunt van de Minister dat emancipatie nooit ten koste mogen gaan van de veiligheid van bloedontvangers, deze mag nimmer in het geding komen. Genoemde leden zijn verheugd dat de motie van Van Gent, Dijkstra en Marcouch¹ heeft geleid tot een onderzoek van Sanquin naar de mogelijkheden om mannen die seks hebben met andere mannen (MSM) toch toe te laten voor bloeddonatie. Het is erg mooi dat ook het COC bij het onderzoek is aangehaakt zodat ook de waarden en wensen van MSM bij het onderzoek worden betrokken. Bij dit belangrijke onderwerp mag Sanquin immers nooit de suggestie wekken het eigen vlees te keuren. Kan de Minister aangeven hoe COC concreet betrokken is en in welke fase van het onderzoek zij betrokken is? Ook vragen genoemde leden waarom het onderzoek lijkt uit te gaan van een vooringegenomen mening dat homo's makkelijker liegen over hun seksrisico's dan heteroseksuele personen. Waarom is er voor deze onderzoeksopzet gekozen? Waarom zou een homoman meer/minder liegen dan een hetero, die ook onveilige seks kan hebben gehad? In hoeverre is de Minister van mening dat het onderzoek eigenlijk breder ingestoken had moeten worden, bijvoorbeeld een onderzoek naar de betrouwbaarheid van de antwoorden van alle donoren, waarin naast homoseksuelen ook heteroseksuelen meegenomen worden? Genoemde leden zijn erg benieuwd naar de resultaten van het onderzoek, zodat gezien kan worden of het donorselectiebeleid ten gunste van MSM kan worden aangepast zonder dat dit veiligheidsrisico's voor de

¹ Kamerstuk 30 420, nr. 165

ontvangers met zich meebrengt. Wat verwacht de Minister van het onderzoek? Is de Minister van plan de uitkomsten van het onderzoek zwart-wit door te vertalen naar het wel/niet toelaten van MSM voor bloeddonatie, of is zij voornemens om de uitkomsten van het onderzoek zo veel mogelijk te gebruiken om bijvoorbeeld bloeddonatie door MSM onder voorwaarden wel toe te staan? In dit licht is ook het bezwaar van de Hemachromatose Vereniging Nederland relevant tegen uitsluiting van hemachromatose-patiënten omdat bloedafgifte onderdeel is van de reguliere behandeling en dus als eigenbelang wordt gezien. Het doet genoemde leden deugd dat Sanquin ook hier, in samenwerking met de Hemachromatose Vereniging Nederland, een onderzoek in voorbereiding heeft dat in het najaar van start zal gaan. Wanneer verwacht de Minister de resultaten van dit onderzoek en zal zij de resultaten duiden voor de Kamer?

Naar aanleiding van het onderdeel belangenbehartiging. De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd te vernemen dat uit evaluatie blijkt dat Sanquin de implementatie van de belangenbehartiging van bloeddonoren zorgvuldig, betrokken en transparant heeft uitgevoerd. Kan de Minister beargumenteren waarom zij van mening is dat de donorinbreng binnen Sanquin voldoende gewaarborgd blijft nu de vier regionale donorraden per 2015 worden opgeheven? Kan de nieuwe structuur van de Landelijke Donorraad dit adequaat ondervangen? Welke stem krijgt de donor in het te voeren beleid? Hoe is de zetelverdeling van de Landelijke Donorraad en is de Minister van mening dat donoren in voldoende mate invloed kunnen uitoefenen op het beleid? Kan de Minister haar antwoord toelichten? Naar aanleiding van het onderdeel vermogensscheiding. De leden van de PvdA-fractie vinden het zorgelijk dat de vermogens van het publieke en private deel van Sanquin niet gescheiden zijn, waardoor de publieke bloedvoorziening risico's draagt voor commerciële activiteiten die Sanquin uitvoert in het private deel. Zij snappen dat het scheiden van de vermogens een complex juridisch traject is en dat zorgvuldigheid benodigd is om de publieke belangen te waarborgen. Zij vinden de constatering dat gesprekken met Sanquin gestaag vorderen echter te mager en verzoeken de Minister om de tot nu toe gemaakte afspraken met de Kamer te delen en een tijdspad te schetsen voor de komende periode. In welk stadium zitten de onderhandelingen en wanneer verwacht de Minister dat er een definitief voorstel ligt? Welke afspraken zijn er gemaakt met de fiscale autoriteiten over de private taken van Sanquin? Is de Minister van mening dat dat afspraken over de hoogte van het belastbare bedrag wenselijk zijn voor Sanquin? Maken deze afspraken onderdeel uit van de lopende onderhandelingen over de vermogensscheiding? De Stichting Sanquin, die de verwevenheid van het publieke en private deel beheert, maakte in 2012 een winst van ruim 23 miljoen euro, waarover 130.000 euro belasting is betaald. In hoeverre vindt de Minister dit een redelijke afspraak en is dit bedrag conform de wet? Is de Minister voornemens om deze afspraken in de lopende onderhandelingen aan te scherpen en hoe is de Minister voornemens dat te doen?

Naar aanleiding van het onderdeel taakstelling. De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de structurele taakstelling van jaarlijks 6% die per 2012 aan Sanquin is opgelegd om de indirecte kosten in te dammen. Is de Minister van mening dat deze taakstelling adequaat wordt ingevuld door Sanquin, zonder hierbij te raken aan de kwaliteit, veiligheid en doelmatigheid van de bloedvoorziening? Is er iedere vijf jaar van accountant gewisseld? In hoeverre vindt de Minister de hoge algemene kosten, ondanks de verwachte daling in 2014, te rechtvaardigen? Wat vindt de Minister er van dat uit de recente jaarverslagen van Sanquin blijkt dat diverse leden van de Raad van Toezicht meer dan vijf nevenfuncties hebben? Vindt de Minister dat dit mag, kan en niet interfereert met het publieke belang dat Sanquin dient?

Naar aanleiding van het onderdeel prijsontwikkeling. Genoemde leden vinden het van groot belang dat er uitgebreid gekeken wordt naar mogelijkheden om de prijzen van bloedproducten, anders dan plasmageneesmiddelen, te laten dalen. Dit omdat de prijs voor bloedproducten in Nederland hoger ligt dan in het buitenland, waardoor Nederlandse ziekenhuizen duurder uit zijn als zij bloed inkopen. Deze leden maken zich daarom zorgen om de verwachting dat de trend van een dalend gebruik van bloedproducten zich voortzet. Dat betekent immers dat het aandeel van de vaste kosten in de prijs van bloedproducten stijgt. Deze leden zien mogelijkheden om via voorbereiding van private activiteiten van Sanquin de kosten te drukken, maar zien ook de negatieve kant van het verhaal als de opbrengst van deze activiteiten tegenvalt en het verlies door het risicodragende publieke deel van Sanquin moet worden opgevangen met hogere prijzen voor bloedproducten. Graag zien zij een nadere analyse van de Minister op dit punt. Wat zijn de risico's en hoe worden deze onderzocht? Verwacht de Minister dat door voorbereiding van private activiteiten de prijzen voor bloedproducten op termijn kunnen dalen en hoe verhoudt zich dit tot het plan van Sanquin om de vermogens van het publieke en private deel te scheiden? Wat gaat de Minister doen als de prijzen onvoldoende blijken te dalen, of zelfs stijgen?

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het ministerieel plan bloedvoorziening. Zij maken graag van de mogelijkheid gebruik hier enkele aanvullende vragen over te stellen.

Kan de Minister de huidige stand van zaken aangeven met betrekking tot het aantal beschikbare bloeddonoren in Nederland. Hoeveel bloeddonoren zijn er, sluit het aanbod van bloeddonoren aan bij de vraag naar bloed (plasma)?

Dan de gewijzigde structuur ten aanzien van de inbreng van de belangen van de donorinbreng van Sanquin. De leden van de CDA-fractie vragen of de belangen van de donoren voldoende gewaarborgd zijn in de nieuwe structuur. Is de Minister van mening dat deze belangen voldoende geborgd zijn in de landelijke donorraad die het bestuur van Sanquin adviseert. Graag een uitgebreide toelichting op dit punt.

Dan worden per 1 januari 2015 de vier regionale donorraden opgeheven, kan de Minister toelichten waarom deze raden worden opgeheven. Genoemde leden lezen vervolgens dat de ledenstructuur van de landelijke donorraad aangepast gaat worden en dat van iedere XL-afnamelocatie er iemand vertegenwoordigd zal zijn in de raad. Volgens genoemde leden zou dit ertoe kunnen leiden dat de afstand tot de donoren en de landelijke donorraad groter wordt dan nu het geval is. Wat vindt de Minister van dit standpunt?

De leden van de CDA-fractie lezen dat er nog geen definitief voorstel op tafel ligt over de vermogensscheiding. Kan de Minister uiteenzetten waarom dit nu nog steeds niet is geregeld, en aan deze leden aangeven wanneer er een definitief plan klaar ligt.

Vragen en opmerkingen van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het Ministerieel Plan Bloedvoorziening 2015–2017. Deze leden kunnen zich vinden in de hoofdlijnen maar hebben nog wel een aantal aanvullende vragen.

De leden van de PVV-fractie willen graag de kosten weten van het onderzoek naar het donorselectiebeleid rond MSM, ook gezien het feit dat het onderzoek blijkbaar meer tijd kost.

De leden van de PVV-fractie verbazen zich erover dat de vermogensscheiding zo lang op zich laat wachten, zo zeer zelfs dat er nog niet eens

een definitief voorstel op tafel ligt. Wanneer wordt dit voorstel verwacht, wanneer komt hier meer duidelijkheid over en kan de Minister een tijdstraject aangeven?

De leden van de PVV-fractie missen harde waarborgen dat de taakstelling niet het serviceniveau aan donoren zal aantasten. Deze leden zijn van mening dat niet aan de onderkant van het bedrijf besparingen dienen plaats te vinden, maar aan de bovenkant. De leesmap in de wachtruimten is inmiddels al gesneuveld, kan de Minister verdere achteruitgang van het serviceniveau aan donoren tegengaan?

De leden van de PVV-fractie betreuren het dat veiligheidsmaatregelen worden afgebouwd uit kostenoverwegingen en zetten met name vraagtekens bij het niet meer testen op de Q-koorts bacterie. Er mogen dan geen nieuwe uitbraken meer zijn maar dit jaar waren er toch nog 24 meldingen van Q-koortspatiënten. Deze leden vragen de Minister het afbouwen van veiligheidsmaatregelen te heroverwegen.

Tot slot vragen de leden van de PVV-fractie wat de Minister bedoelt met: «Mocht in de komende jaren blijken dat de prijzen van de bloedproducten onvoldoende dalen, dan beraad ik me op aanvullende maatregelen». Wanneer is er sprake van onvoldoende daling zo willen deze leden weten, kan de Minister dit kwantificeren en waaruit bestaan dan de aanvullende maatregelen?

Vragen en opmerkingen van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben de brief van de Minister over het Ministerieel Plan Bloedvoorziening met belangstelling gelezen. Deze leden staan achter de hoofdlijnen van het beleid, gericht op een veerkrachtig bestand van vrijwillige en onbetaalde donors, transparante sturing en uitvoering van beleid, een transparante kostenstructuur en veiligheidsmaatregelen en een veilige en doelmatige toepassing. Deze leden hebben naar aanleiding van deze brief nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie constateren dat nader onderzoek nog moet uitwijzen of het donorselectiebeleid conform de aangenomen motie Van Gent, Dijkstra en Marcouch aangepast kan worden zonder dat dit ten koste gaat van de ontvangers van bloedproducten. In het algemeen overleg d.d. 6 februari 2014 is toegezegd dat de uitkomsten van dat onderzoek voor de zomer van 2014 naar de Kamer gezonden zouden worden. Deze leden lezen nu dat de verwachting is dat dit onderzoek pas in het najaar naar de Kamer komt. Deze leden vinden het goed dat er meer tijd is ingeruimd om ook het COC te betrekken bij de opzet van het onderzoek en zien ook graag dat de enquête in overleg met de Medische Adviesraad van Sanquin zorgvuldig wordt opgezet. Echter, de motie is ingediend in 2012, dus deze leden zouden graag zien dat aan de nadere uitwerking hiervan prioriteit wordt gegeven. Kunt u inmiddels meer duidelijkheid geven over de verwachte publicatie van dit onderzoek? Zijn in dit onderzoek dan ook, door gebruik te maken van literatuuronderzoek, de ervaringen in het buitenland meegenomen?

De leden van de D66-fractie lezen dat er in samenwerking met de Hemochromatose Vereniging Nederland onderzoek wordt gedaan om een afweging te kunnen maken of personen met erfelijke hemochromatose bloed kunnen doneren zonder dat dit een nadelige invloed heeft op de veiligheid van de ontvangers van de bloedproducten. Deze leden vragen of er ook andere groepen zijn waarvan het bloed nu niet voor transfusie mag worden gebruikt omdat er sprake is van een eigen belang van een bloedafname, terwijl deze mogelijk wel bloed zouden kunnen doneren zonder dat dit nadelige invloed heeft op de veiligheid van ontvangers?

De leden van de D66-fractie constateren dat er na de reorganisatie van Sanquin sprake zal zijn van 8 XL afnamelocaties. Hoeveel afnamelocaties zijn er op dit moment? Verwacht de Minister dat met het terugbrengen

van het aantal locaties meer gebruik gemaakt zal worden van de bestaande mobiele afnamelocaties?

De leden van de D66-fractie merken op dat tijdens het algemeen overleg over de

Evaluatie Wet inzake bloedvoorziening gesproken is over het belang van een level playing field op de plasmamarkt. De Minister gaf tijdens dit overleg aan dat zij met behulp van onderzoeken, zoals het ConQuaestor onderzoek, het level playing field zuiver probeert te houden. Deze leden willen graag weten met welke regelmaat dergelijke onderzoeken worden uitgevoerd en wanneer het volgende onderzoek verwacht kan worden? Ook willen deze leden graag weten op welke manier de Minister in de tussentijd de vinger aan de pols houdt?

De leden van de D66-fractie constateren dat de gesprekken met Sanquin gestaag vorderen en dat de Minister voornemens is de Kamer te informeren zodra er meer duidelijkheid is over de wijze waarop de vermogens gescheiden kunnen worden met behoud van de publieke belangen. Deze leden begrijpen dat het een complex juridische traject is dat veel tijd vergt, maar zouden wel graag meer inzicht hebben in het proces en de tijdsplanning. Kan de Minister dit toelichten?

Deze leden zijn verheugd te lezen dat er aanpassingen gemaakt zijn die hebben geleid tot kostenreductie of kostenbeheersing enerzijds en een verbeterde beschikbaarheid van bloedproducten en donors anderzijds, terwijl het veiligheidsniveau ongewijzigd is gebleven. Kan de Minister toelichten hoe groot de kostenreductie is?

Tot slot merken genoemde leden op dat de discussie over centrale inkoop door zorgverzekeraars tot de nodige commotie heeft geleid bij patiëntenorganisaties en medische professionals. Kan centrale inkoop volgens de Minister ook gevolgen hebben voor de bloed- en plasmavoorziening in Nederland?

II. Reactie van de Minister